

KKTC’NİN SPOR ALANINDA YAŞADIĞI İZOLASYONUN SPOR HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

AV.H. ALPAY KÖSE

SPOR HUKUKU ENSTİTÜSÜ BAŞKANI

I. KKTC’NİN ULUSLARARASI ARENADAKİ DURUMU VE TARİHİ

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), uluslararası hukuki statüsüne bakıldığında sadece Türkiye tarafından tanınmakta olduğu, diğer ülkeler ve özellikle Birleşmiş Milletler (BM) tarafından ise tanınmamakta olduğu görülmektedir. Birçok devlet ve uluslararası kuruluş, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni “de facto” yani fiili devlet olarak tanımlamaktadır.

1934’te kurulan Kıbrıs Futbol Federasyonu 23 Eylül 1934’te üçü tamamen Rum, biri Türk ve diğer dördü karma yapıdaki sekiz takımın katılımıyla kuruldu. Kıbrıs Futbol Federasyonu 1948 yılında FIFA’ya 1962’de UEFA’ya üye oldu. 1954-1955 futbol sezonu sonunda Kıbrıs Futbol Federasyonuna üye beş Türk ve bir Ermeni takımı bulunuyordu.

1955-56 futbol sezonu başında CFA (Cyprus Football Association- Kıbrıs Futbol Federasyonu) Türk kulüplerini federasyondan ihraç ederek, federasyonu tamamen Kıbrıs Rum Federasyonu'na dönüştürdü. İhraç edilen Kıbrıs Türk kulüpleri 29 Ekim 1955 yılında kendi futbol federasyonlarını kurdular. 1974 Kıbrıs Barış Harekati’nin ardından yaşanan gelişmelerden sonra, UEFA ve FIFA Kuzey Kıbrıs Futbol Federasyonu’nu tanımadı. FIFA, 1983’e kadar özel maç yapma ve turnuvalara katılma izni verse de sonrasında o izinlerini de askıya aldı. CTF ve FIFA'nın uyguladığı kısıtlamalar nedeni ile dostluk maçları bile yapamaz durumda bırakılmıştı.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, kendisine uygulanan bu ambargolar ve uluslararası camianın tutumu yüzünden spor alanında uluslararası organizasyonlara üye olamamaktadır. Başta futbol olmak üzere tüm dallarda KKTC takımlarının uluslararası arenada mücadele etmesi engellenmektedir.

Kıbrıs Türk Futbol Federasyonu'nun (KTTF) siyasi sebeplerden dolayı FIFA ve UEFA'ya üye kabul edilmemesi, KKTC’de futbol gelişiminin önünde çok önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Politik ve ekonomik izolasyon Kıbrıs Türk futbolunun uluslararası turnuvalara katılamamasına sebebiyet vermektedir. Bunun doğal sonucu olarak kapalı bir lig

yapılanmasını zorunlu kılmıyor.Kapalı bir lig yapılanması ülke genelinde futboldaki rekabetin yükselmesine, futbol kalitesinin artmasına, futbolun daha çok yaygınlaşmasına ve parasal büyüklüğünün daha ileri noktalara gelmesine engel teşkil ediyor. Uluslararası alanda boy gösterememek Kuzey'deki futbol pazarının gelişiminin önünü kesiyor. Uluslararası rekabet imkanına sahip olmadığından futbol piyasası da büyüyememektedir. KTFF milli takımı sadece NF-Board'un¹ düzenlemiş olduğu organizasyonlara katılabiliyor.

Ülkede kurulmuş olan Millî Olimpiyat Komitesi(NOC), Uluslararası OlimpiyatKomitesi(IOC) tarafından da tanınmamaktadır.

II. FİİLİ DURUMUN HUKUKSUZLUĞU HAKKINDA

Siyasal ve ekonomik izolasyon için öne sürülen gerekçeler sportif izolasyon içinde gerekçe olarak kullanılmakta ve bunun en bariz uygulaması olarak da KKTC Olimpiyatlara katılamamaktadır.

Olimpiyatların maliki ve aynı zamanda evrensel spor piramidinin de en tepe kuruluşu olan IOC'nin² bu tutumundan ötürü Uluslararası Spor Federasyonları'nın tamamı da IOC'nin bu davranışını harfiyen takip etmektedir.

Oysa siyasal izolasyon hiçbir şekilde sportif izolasyona bahane olarak gösterilemez.Zira spor dünyasını düzenleyen spor hukuku öğretilerinde tanımlanırken öne çıkan bir nitelemesinde: “Dünyada iki tür hukuk düzeni vardır.Bunlardan biri devletlerin hukuk düzeni, diğeri de spor hukukunun düzenidir” denmektedir.Dolayısıyla devletlerin hukuki ve siyasi uygulamaları sportif uygulamalar için neden gösterilemez.Böylesine bir davranış sportif hareketin, olimpizmin ve spor hukukunun özünü inkar etmek olur.

IOC şartının 4.maddesinde. “Spor yapmak insan haklarından birisidir. Her ferdin, ayırım gözetmeksizin ve Olimpizm ruhu ile spor yapma hakkı vardır. Bu da karşılıklı anlayış, dostluk, dayanışma ve fair-play anlamına gelir.” denmektedir.

Diğeryandan yine IOC şartının 5.maddesi “Ülke, kişi, ırk, din, siyaset, cinsiyet ve diğery herhangi ayırım Olimpik Harekete dahil olma prensiplerine aykırıdır.”denmektedir

¹NF-Board ya da tam adıyla NouvelleFédération-Board (Yeni Federasyon Kurulu), Aralık 2003 tarihinde kurulan uluslararası futbol federasyonları birliğidir. Çeşitli nedenlerle uluslararası siyasette tanınmayan ve bu nedenle FIFA üyesi olamayan ülke ya da özerk bölgeler arasında futbol maçlarının düzenlenmesi amacıyla kurulmuştur.

² Uluslararası Olimpiyat Komitesi

Spor organizasyonu, yönetimi ve yürütmesi bağımsız spor kurumları tarafından gerçekleştirilmelidir. Dolayısıyla KKTC vatandaşlarının sportif düzene dahil olma, bireylerin uluslararası platformlarda yarışma hakkını vermemek bizzat IOC'nin ortaya koyduğu bu insan hakkını KKTC vatandaşlarından esirgemek anlamına gelmektedir ve bu da IOC'nin kendi koyduğu kurullarla çelişmesini göstermektedir.

III. OLİMPİZMİN AMACI VE ULUSLARARASI ARENADAKİ HÜKÜMLER

Olimpizm, sporu, kültür ve eğitim ile bir araya getirir. Olimpizm'in amacı sporu, barışçı bir toplum yaratmaya yönelik, insan onurunu korumayı hedefleyen insanoğlunun dengeli gelişmesini sunmaktır. Bu Olimpik Şart'ta yer alan tanımların dışında Olimpik Oyunların, spordan çok daha fazlasını ifade ettiğini, insanlığın dayanışma ve birlikteliğini ifade eden simgesel ve kültürel bir bayram olduğunu belirtmemiz gerekmektedir.

Ancak oyunların salt sportif değeri yanında, siyasal, medyatik, mali, ticari yansımaları da mevcuttur; ve bunlar Olimpizm'in ahlaki ve eğitsel niteliklerinin maalesef önüne geçmektedir.

Uluslararası spor dünyasının devletlerden bağımsız olduğu göz önünde tutulduğunda ve bu şekilde değerlendirildiğinde ilk karşımıza çıkan IOC şartının "Olimpik Oyunlar" başlığı altında yer alan ilgili hükmüdür: "Olimpik oyunlar, ülkeler arasında değil, sporcular arasında ferdi yada takım halinde gerçekleştirilen yarışmalardır"

1992'de kabul edilmiş şu an Avrupa Konseyi Avrupa şartında ise:" Hükümetler insanın gelişmesinde önemli bir unsur olan sporu teşvik niteliğinde her bireyin spor yapmasına olanak sağlayacak tedbirleri alacaklardır" hükmü yer almaktadır.

UNESCO'nun tarafından 1978 yılında kabul edilen "Beden Eğitimi ve Spor Uluslararası Şartı"nın 1. maddesi. " Her insanın, kişiliğinin gelişmesi için elzem olan, beden eğitimi ve spora ulaşmak temel hakkı vardır "denmektedir.

Burada belirtmiş olduğumuz, IOC'nin temel prensiplerinden, bize göre de en önemlilerinden birisi olan, "spor hakkı" nı destekler nitelikteki bu belgeler, Devletleri muhatap almaktadırlar.

1948 Londra: IOC, daha sonra çok şikayet ettiği boykotları ilk kendisi uygulamıştır: Birinci ve İkinci Dünya Harpleri'nin mağlubu Almanya ve müttefikleri oyunlara alınmaması kararı ile.

IV. IOC VE BM

Diğer yandan IOC, ülkeleri, ister devlet ister kara parçası niteliğinde olsun BM'den tamamen bağımsız ve ayrıca nitelemektedir.Bu durum IOC'nin kendi davranış ve tutumuna siyasi yaklaşımları ve bu meyanda BM tarafından tanınma şartını aramadığını, bunu ileri süremeyeceğini ortaya koymaktadır.BM 193 üye ülkeden oluşmaktayken IOC'de 205 üye devlet yer almaktadır

Modern Olimpiyatların kurucusu Baron de Coubertin daha 1912'de “Bir ulus mutlaka bağımsız bir devlet değildir. Siyasi coğrafyadan bazen farklılıklar gösterebilecek bir sportif coğrafya mevcuttur” diyerek Stockholm Olimpiyatlarına Finlandiya Büyük Dükalığı (O tarihte Rusya İmparatorluğu vesayeti altındaydı) ve Bohemya (Avusturya-Macaristan İmparatorluğu dahildi) oyunlara kabul ettirmek için beyanda bulunmuştur.

1972'de IOC'nin 5. başkanı Brundage IOC'nin aynı görüşü sürdürdüğünü “Ülkelerin siyasi politikalarından ötürü Olimpik oyunlara katılamayan genç sporcular bu politikaların kurbanlarıdır” diyerek, vurgulamıştır

Bu ikilem sadece Birleşmiş Milletler ile Uluslararası Olimpiyat Komitesi arasında değildir.Uluslararası federasyonlar da kendi tanıma ve üyeliğe kabul politikalarını gütmektedirler.Örneğin FIFA bazı, Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından tanınmayan ülkelerin federasyonlarını kendi bünyesinde üye olarak kabul etmiştir:

Anguilla,Aruba,İskoçya,Faroe Adaları,Kuzey İrlanda,Montserrat,Yeni Kaledonya,Galler buna örnek ülkelerdir.

V. BU GÖRÜŞLERİN YORUMU

Bu durum ve görüşler bizi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin durumunu sorgulamaya itmektedir.Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bir KKTC Olimpiyat Komitesi kurulmuş ancak Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından tanımadığından KKTC Olimpik oyunlarda bayrak dalgalandıramamakta, sporcuların katılımını sağlayamamaktadır.Halbuki görüldüğü gibi Uluslararası Olimpiyat Komitesi ile Birleşmiş Milletler'in bu konudaki politikaları, yaklaşımları farklıdır.KKTC sporcuları Bu durumun mağdurlarıdır.Diğer yandan unutulmamalıdır ki İkinci Dünya Harbi sonrasında siyaseten,batı dünyası tarafından tanınmayan Demokratik Almanya Cumhuriyeti kendisini dünya sahnesine uluslararası Olimpiyat komitesi ve olimpik oyunlar vasıtasıyla tanıtmış kabul etmiştir.1992 yılında

düzenlenen oyunlarda Eski Yugoslavya'nın sporcuları ancak bireysel olarak (Olimpiyat bayrağı altında) oyunlara katılmalarına izin verilmesi gösterilebilir

Avrupa Birliği komisyonuna göre spor Avrupa vatandaşlarını birbirlerine en çok yaklaştıran kavramdır ve bu niteliği ile günümüz toplumunda çok önemli bir sosyal ve siyasal işlevi yerine getirmektedir.Spor,kitleleri, din,ırk,etnik köken,cinsiyet ve ekonomi gözetmeksizin birleştiren en önemli sosyolojik dinamik haline gelmiştir.Spor bu yönüyle önemli sosyal sorunların da barış elçisi olabilir

VI. ÖNERİLER-YAPILACAKLAR-YAPILANLAR-ALTERNATİFLER

- Ekonomik, siyasi ve toplumsal anlamda Kıbrıs Türkü'nün sesini dünyaya duyurulması açısından sportif organizasyonların artırılarak hem spor vasıtasıyla toplumlararası güvenin geliştirilmesi hem de ambargolar nedeniyle dünyaya açılması engellenen bir toplumun nefes almasının sağlanması gerek
- Boğaziçi Kıtalararası Yüzme Yarışı'nda yer alan ve Türkiye Şampiyonası'na katılan Kıbrıslı Türk sporcuların uluslararası organizasyonlarda yer almasının insanlığa da verilmiş güzel bir derstir.Haksız izolasyonlara rağmen KKTC'li sporcuların uluslararası önemli müsabakalarda yer almasının devletin elini güçlendirir.
- VIVA Dünya Kupası³, FIFA ve uluslararası kurumlar tarafından tanınmayan ülkelerin top koşturduğu en kapsamlı turnuva. VIVA Dünya Kupası tam olarak bu durumda olan ülkelere ses vermek adına yapılan bir organizasyon. Dünya üzerinde konumu tartışmalı pek çok ülke ya da bölgenin takımı VIVA Dünya Kupası'nda yer alıyor. Örneğin Padanya, İtalya'nın ikiye bölünmesini talep eden bir platform. Yine turnuvanın başka takımlarından olan Samiler, İskandinav topraklarında kendilerine uygulanan soykırım ve zulmü futbol yoluyla dile getirmeye çalışıyorlar. Öte yandan Provence, Oksitanya gibi kendilerine ait dilleri olan ve birkaç ülke topraklarını kapsayan tarihi öneme sahip topraklar da bu turnuvada yer alıyor.Darfur milli takımı ya da bilinen adıyla Darfur United, tümü Çad'daki mülteci kamplarında yaşayan futbolculardan oluşan kadrosuyla hem turnuvayı kazanmak hem de sesini dünyaya duyurmak isteyecek.Bu turnuva FIFA tarafından tanınmayan ülkeleri bir araya getiren

³VIVA Dünya Kupası, [NF-Board](#) tarafından düzenlenen, [FIFA](#) üyesi olmayan takımlara düzenlenen özel turnuvadır. Turnuvanın her sene düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. İlk turnuva, 2006 yılında [Oksitanya](#)'da düzenlenmiş ve turnuvayı [Samiler](#) kazanmıştır. 2012'de oynanan son turnuvayı ise [Irak Kürdistanı](#) kazanmıştır

tek organizasyon.

- Kıbrıs Türk Futbol Federasyonu (KTFF), Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği'ne (FIFA), "Kıbrıs'ta siyasi çözümden önce Kıbrıs Rum Futbol Federasyonu'na (KOP) üye olmak dışında her türlü alternatif öneriye açık olduğunu" bildiriyor her fırsatta. Siyasi çözüme kadar geçerli olmak üzere KTFF, Rum Futbol Federasyonu ve FIFA veya UEFA temsilcilerinden oluşacak bir komite kurularak, Türk takımlarının uluslararası dostluk maçları ve turnuvalara katılabilmeleri ve futbolumuzun geliştirilmesi için hazırlayacağımız projeler konusunda bu komite faaliyet göstermelidir.
- Türk kulüplerinin rekabet edebilir bir duruma gelmelerini sağlamak üzere CFA ve FIFA-UEFA ile işbirliği ve yardımlaşmayı sağlamak lazım. Bu görüşten hareketle, çözüme kadar geçecek süre içinde Kıbrıs'taki futbolu yeniden şekillendirme ve Kıbrıs Türk futbolunu rekabete hazırlama olanaklarını artırmak için bir Kıbrıslı Rum, bir Kıbrıslı Türk ve bir FIFA-UEFA temsilcisinden oluşturulacak üçlü bir komite kurulmasını ve çalışmaya hemen başlaması yine öneriler arasında sayılmalıdır.
- Bunların dışında yapılması gereken önemli bir husus ise; gerek sporcular bazında gerekse kulüp ve federasyonlar bazında özellikle CAS⁴ve AİHM nezdinde hukuki girişimlerde bulunulmalıdır.

KAYNAKÇA

- 1) ERALP, Fikri ve başk. (2001). K.K.T.C.'ndeki Spor Politikaları ve Sporun Yaygınlaştırılması Üzerine Spor Kamuoyunun Görüşleri. Lefkoşa. Mavi Basım Yayın
- 2) FEVZİOĞLU, Bülent ve başk. (2003). Kıbrıslı Türklerde Sportif Etkinliklerin Başlangıcı ve Kıbrıs Türk Futbolundan Tarihsel Kesintiler. Lefkoşa. Samtay Vakfı
- 3) HATAY, Yücel. (2003). Dünden Bugüne Sporumuz. Lefkoşa. Mavi Basım Yayın
- 4) HATAY, Yücel. (2006). Futbolumuzda Yarım Asır. Lefkoşa. Mavi Basım Yayın
- 5) HATAY, Yücel. Üçüncü Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi, 13-17 Kasım 2000
- 6) GÜLTER, Emre.(2004) KKTC' deki Futbol Kulüpleri Yönetimlerinin Mevcut Yönetim Yapıları Ve Güncel Sorunları, Lefkoşa

⁴ Spor Tahkim Mahkemesi

- 7) ÖREK, Yeşim. (2010) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Tarihi Gerçekleri, ALFA, İSTANBUL
- 8) UNESCO 1978 “Beden Eğitimi ve Spor Uluslararası Şartı”
- 9) www.sporhukuku.org.tr
- 10) www.olympics.com
- 11) 2009 yılı Av.KısmetErkiner tarafından KKTC X.SPOR Şurasında yapmış olduğu konuşma

Av. H. Alpay Köse – Spor Hukuku Enstitüsü Derneği Başkanı

Adres: yumurtacı abdi bey cad.no:4 Nuhoglu Yenitepe sit. A1 blok D.98 Fikirtepe
Kadıköy İstanbul

Email: alpay@kyhukuk.com.tr